

ΚΥΠΡΟΣ

ΜΕΓΑΛΕΙΟ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Σ η μ α ν τ ι κ ά
Μ ο ν α σ τ ή ρ ι α
τ η ς Κ ύ π ρ ο υ

Κύπρος

Μεγαλίο
Βυζαντινού
Πολιτισμού

Σημαντικά
Μοναστήρια
της Κύπρου

Περιεχόμενα

Πρόλογος	05
Μονή Παναγίας του Κύκκου	06
Μονή Παναγίας του Μαχειρά	08
Μονή Αγίου Νεοφύτου	10
Μονή Τιμίου Σταυρού (Σταυροβούνι)	12
Μονή Αγίου Νικολάου των Γάτων	14
Μονή Παναγίας Χρυσορογιάτισσας (Χρυσορροιάτισσας)	16
Μονή των Ιερέων ή Αγία Μονή	18
Μονή Παναγίας Τροοδίτισσας	20
Μονή Αγίου Ηρακλειδίου	22
Μονή Αγίας Θέκλας	24
Μονή Παναγίας Αμασγούς	26
Μονή Παναγίας Χρυσοκουρδαλιώτισσας	28
Μονή Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου	30
Μονή Αγίου Ιωάννη Προδρόμου	32
Κατάλογος Μονών εν ενεργεία	34
Γραφεία Υφυπουργείου Τουρισμού στην Κύπρο	35
Χάρτης της Κύπρου	36

Πρόλογος

Τα μοναστήρια της Κύπρου συνδέονται στενά με τη φύση και την ιστορία της. Κτισμένα σε απόκρημνα βράχια και γκρεμούς, σε πλαγιές αλλά και πεδιάδες, τα μοναστήρια είναι μάρτυρες της αγωνίας του ανθρώπου να πλησιάσει το θείο, μέσα από τη σιωπή, το μυστήριο και την αρμονία. Οι ορθόδοξες μονές πάντοτε, ανάμεσα σε άλλα, υπήρξαν χώροι μελέτης, κατανόησης και εμπάθυνσης της σχέσης του ανθρώπου με το θείο και την πνευματική ενδυνάμωση. Οι μονές διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο σε διάφορες στιγμές της ιστορίας του νησιού, προστατεύοντας και διατηρώντας σε αρκετές περιπτώσεις τη γλώσσα, τέχνη και παράδοση. Ακόμη και σήμερα, σε πολλά μοναστήρια μεταλαμπαδεύονται τέχνες, όπως η αγιογραφία, η συντήρηση έργων τέχνης, η οινοποιία, η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία κ.ά.

Η κομβική γεωγραφική θέση της Κύπρου, μεταξύ άλλων, οδηγούν τους Αποστόλους Παύλο, Βαρνάβα και Μάρκο να την εντάξουν στις πρώτες περιοχές που επισκέπτονται κατά τις περιφορές τους, για διάδοση του χριστιανισμού (45 μ.Χ.). Κατά τον 4^ο αιώνα, μετά την επίσημη αναγνώριση του χριστιανισμού, η αγία Ελένη, μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, κάνει στάση στην Κύπρο, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού της στους Αγίους Τόπους για ανεύρεση του Τιμίου Σταυρού. Η Ελένη ιδρύει τη μονή Σταυροβουνίου, στην οποία έδωσε κομμάτι από τον Τίμιο Σταυρό.

Αρκετά από τα σημαντικά μοναστήρια τα οποία είναι ενεργά και στις μέρες μας, ιδρύονται μετά το τέλος των αραβικών επιδρομών (965) και την επανένταξη της Κύπρου στη Βυζαντινή αυτοκρατορία. Τα μοναστήρια αυτά βρίσκονται σε στρατηγικά σημεία ως μέρος της ευρύτερης πολιτικής της βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Διαχρονικά, σημαντικές προσωπικότητες, επισκέπτονται ή/και διαμένουν σε μονές του νησιού και τα ονόματά τους συνδέονται με την ιστορία των μονών. Αξίζει να σημειωθεί ότι, εκτός των πολλών μονών, η Κύπρος διαθέτει αρκετά ασκητήρια, όπου έζησαν γνωστοί και άγνωστοι ασκητές και αναχωρητές.

Στο έντυπο αυτό παρουσιάζονται εν συντομία, δεκατέσσερα σημαντικά και παλαιά μοναστήρια της Κύπρου, τα οποία βρίσκονται σε λειτουργία στις μέρες μας και σας προτείνουμε να τα επισκεφθείτε. Οι επισκέπτες των μονών και μοναστηριών προτρέπονται να είναι ευπρεπώς ντυμένοι. Στο τέλος δίδεται κατάλογος με όλες τις ενεργές σήμερα μονές.

Καλώς ήλθατε σε μια περιδιάβαση στα μοναστήρια και σε άλλους κρυμμένους θησαυρούς της Κύπρου!

1 Μονή Παναγίας του Κύκκου

Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή μονή της Παναγίας του Κύκκου, αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα μοναστήρια της Κύπρου. Ονομάζεται βασιλική γιατί κτίστηκε με βασιλική χορηγία, και σταυροπηγιακή γιατί είναι εκκλησιαστικά αυτοδιοίκητη. Βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της οροσειράς του Τροόδους και είναι χτισμένη σε υψόμετρο 1200 μ. Πρόκειται για ανδρικό μοναστήρι.

Σύμφωνα με παράδοση, η μονή ιδρύεται στα τέλη του 11^{ου} αιώνα από τον ερημίτη Ησαΐα και τον Βυζαντινό διοικητή του νησιού Μανουήλ Βουτομύτη,

με χορηγία του αυτοκράτορα Αλεξίου Κομνηνού (1081-1118). Ο αυτοκράτορας έστειλε από την Κωνσταντινούπολη την εικόνα της Παναγίας, η οποία πιστεύεται ότι ζωγραφίστηκε από τον Απόστολο Λουκά. Ο εικονογραφικός τύπος της Παναγίας Κυκκώτισσας είναι πολύ γνωστός: η Παναγία είναι δεξιοκράτουςα, το παιδί έχει γυμνά πόδια από τα γόνατα και κάτω, βρίσκεται με έντονη στροφή στην αγκαλιά της μητέρας του. Κρατάει με το δεξί χέρι ειλητό και με το άλλο ανασκλώνει το κεντημένο πέπλο της μητέρας του, που σκεπάζει λοξά το μαφόριο.

Η Παναγία Κυκκώτισσα χαίρει πανορθόδοξης φήμης. Η θαυματουργή εικόνα είναι σκεπασμένη και ποτέ δεν αποκαλύπτεται λόγω σεβασμού και ιερότητας.

Τα κτίσματα της μονής ανάγονται σε διαφορετικές εποχές. Κέντρο του συγκροτήματος είναι ο ναός και γύρω είναι κτισμένα διάφορα τμήματα, όπως το ηγουμενείο, το συνοδικό, τα κελιά των μοναχών, το μουσείο κ.ά. Στο μέσο υπάρχει μεγάλη πλακόστρωτη αυλή με πηγάδι. Οι εξωτερικοί τοίχοι (είσοδος, εσωτερική αυλή, διάδρομοι) κοσμούνται με σύγχρονα ψηφιδωτά και τοιχογραφίες.

Το καθολικό καταστράφηκε από μεγάλες πυρκαγιές το 1365, το 1541, το 1751 και το 1813, με αποτέλεσμα να καούν σημαντικά κειμήλια της μονής. Η σημερινή αρχιτεκτονική του μορφή είναι τρίκλιτη βασιλική με τρούλο. Η περίφημη εικόνα της Παναγίας του Κύκκου βρίσκεται στο μέσο του εικονοστασίου, στα αριστερά της Ωραίας Πύλης και τρίτη στη σειρά. Πολλές από τις εικόνες του τέμπλου, φιλοτεχνήθηκαν από τον Κρητικό ζωγράφο Ιωάννη Κορνάρο, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα.

Η μονή Κύκκου εξελίχθηκε ανά τους αιώνες στο σημαντικότερο μοναστηριακό κέντρο του νησιού, με ποικίλη δράση και προσφορά.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το μουσείο της Μονής, στο οποίο παρουσιάζονται σημαντικά αρχαία και εκκλησιαστικά κειμήλια. Το λειψανοφυλάκιο της μονής (νότια του καθολικού και εφάπτεται σε αυτό) έχει τη μεγαλύτερη συλλογή αγίων λειψάνων στην Κύπρο. Επίσης, μπορείτε να δείτε το φωτογραφικό μουσείο της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ 1955-1959). Συνδυάστε το προσκύνημά σας με επίσκεψη στο θρόνι της Παναγίας και τον τάφο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' (1950-1977). Στο διπλανό χωριό Κάμπος, θα βρείτε το Μουσείο Δασικής Κληρονομιάς, ενώ κοντά βρίσκεται η Κοιλιάδα των Κέδρων. Τέλος, αξίζει να επισκεφθείτε τις εγκαταλειμμένες μονές της Παναγίας των Ελικών, στο χωριό Τσακίστρα και Παναγίας Αγρίας στο χωριό Μυλικούρι.

Γιορτάζει

στις 8 Σεπτεμβρίου στο Γενέσιο της Θεοτόκου.

2 Μονή Παναγίας του Μαχαιρά

Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή μονή της Παναγίας του Μαχαιρά, βρίσκεται στο ανατολικό άκρο της οροσειράς του Τροόδους, σε υψόμετρο 870 μ. Ιδρύθηκε στα τέλη του 12^{ου} αιώνα και είναι από τα σημαντικότερα ανδρικά μοναστήρια της Κύπρου. Οι ερημίτες Νεόφυτος, ο οποίος εγκατάλειψε την έρημο του Ιορδάνη λόγω των αραβικών επιδρομών και ήρθε στην Κύπρο και ο μαθητής του Ιγνάτιος, βρήκαν με θαυματουργό τρόπο το εικόνισμα της Παναγίας, στη θέση όπου αργότερα χτίστηκε η μονή. Σύμφωνα με παράδοση, το θαυματουργό εικόνισμα

μεταφέρθηκε κρυφά στην Κύπρο, από την Κωνσταντινούπολη, την εποχή της εικονομαχίας (8^{ος}-9^{ος} αιώνας) και τοποθετήθηκε σε σπηλιά. Ακολούθως, ο Ιγνάτιος μαζί με τον μοναχό Προκόπιο, αποφάσισαν να ανεγείρουν εκεί μοναστήρι και έτσι μετέβησαν στην Κωνσταντινούπολη για να συναντήσουν τον αυτοκράτορα Μανουήλ Κομνηνό (1143-1180). Ο αυτοκράτορας τους ενίσχυσε οικονομικά και τους παραχώρησε και τη γη, για να κτίσουν το μοναστήρι. Ο πρώτος ηγούμενος του κοινοβίου ήταν ο Νείλος, ο οποίος συνέταξε το 1201 *Τυπική Διάταξη*, δηλαδή κανόνες

που ρυθμίζουν τον μοναχικό βίο και την ομαλή λειτουργία της μονής. Η *Τυπική Διάταξη* σώζεται μέχρι σήμερα και από αυτή αντλούνται όλες οι πληροφορίες για την ίδρυση της μονής. Η εικόνα της Παναγίας του Μαχαιρά θεωρείται ότι αγιογραφήθηκε από τον ευαγγελιστή Λουκά. Σ' αυτή, η Θεοτόκος απεικονίζεται στον εικονογραφικό τύπο της Αγιοσορίτισσας, μετέπειτα πήρε την προσωνυμία Μαχαιριώτισσα. Είναι, δηλαδή, γυρισμένη προς τα δεξιά και έχει τα δύο χέρια υψωμένα, σε στάση δέησης.

Η μονή καταστράφηκε από πυρκαγιά το 1530 και το 1892. Ο σημερινός ναός είναι τρίκλιτος με τρούλο και κτίστηκε μεταξύ του 1892 και 1900. Το εικονοστάσιο φιλοτεχνήθηκε από τον Γεώργιο Κυριάκου από την Χρυσίδα στα 1919-1921. Το καθολικό περιβάλλεται από μοναστηριακά οικοδομήματα και στις τέσσερις πλευρές του.

Στην σύγχρονη ιστορία, η μονή συνδέθηκε με την ΕΟΚΑ (1955-1959) εξ αιτίας του υπαρχηγού της Γρηγόρη Αυξεντίου, του οποίου το κρησφύγετο βρίσκεται κοντά στο μοναστήρι.

Μην παραλείψετε

να δείτε το μουσείο της μονής και να προμηθευτείτε βότανα παραγωγής των μοναχών. Στη μονή επίσης, υπάρχει μικρό μουσείο αφιερωμένο στον Γρηγόρη Αυξεντίου, ενώ το κρησφύγετό του βρίσκεται πολύ κοντά στο μοναστήρι. Τέλος, μπορείτε να κάνετε τη βόλτα σας στο παραδοσιακό χωριό Φικάρδου, όπου παρουσιάζονται μοναδικά στοιχεία της υπαίθρου και της αγροτικής ζωής των προηγούμενων χρόνων. Το χωριό είναι αρχαίο μνημείο και του έχει απονεμηθεί το βραβείο Europa Nostra.

Γιορτάζει

στις 21 Νοεμβρίου στα Εισόδια της Θεοτόκου.

3 Μονή Αγίου Νεοφύτου

Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή μονή του Αγίου Νεοφύτου του Έγκλειστου βρίσκεται 10 χιλ. βόρεια της Πάφου, κοντά στο χωριό Τάλα. Πρόκειται για ανδρικό μοναστήρι.

Η μονή ιδρύθηκε από τον μοναχό Νεόφυτο. Ο Νεόφυτος γεννήθηκε στα Λεύκαρα το 1134 και ασκήτευσε στη μονή του Ιωάννη του Χρυσοστόμου στον Κουτσοβέντη από το 1152 μέχρι το 1158. Σύμφωνα με την *Τυπική Διάταξη*, που συνέταξε ο ίδιος το 1214, εγκαταστάθηκε σε σπήλαιο στο όρος Μελισσόβουνος,

την *Εγκλείστρα*, την οποία μετέτρεψε σε δύο χώρους: τον ναό, αφιερωμένο στον Τίμιο Σταυρό και το κελί του αγίου, μέσα στο οποίο λάξευσε και τον τάφο του. Η φήμη του αγίου εξαπλώθηκε γρήγορα μέχρι την Πάφο, με αποτέλεσμα να μαζευτούν πολλοί μοναχοί γύρω του και έτσι, σχηματίστηκε μοναστικός κοινότητα. Ακολούθως για ησυχαστικούς κυρίως λόγους, ο Νεόφυτος έσκαψε πιο πάνω στον βράχο την *Ανωτέρα Εγκλείστρα* ή *Νέα Σιών*. Δίπλα λάξευσε μικρό παρεκκλήσι, προς τιμή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου. Μετά το

1220 δεν μαρτυρείται καμία δραστηριότητα του αγίου ωστόσο, η μονή συνέχισε τον κοινοβιακό τρόπο ζωής.

Η *Εγκλείστρα* διακοσμήθηκε με τοιχογραφίες το 1182/83, από τον ζωγράφο Θεόδωρο Αψεύδη. Τοιχογραφίες εκτελέστηκαν στα 1200 και 1503 και εντοπίζονται στον κυρίως ναό και στον νάρθηκα της *Εγκλείστρας*, αντίστοιχα.

Το νέο καθολικό της μονής κτίστηκε πιθανότατα, στις αρχές του 16^{ου} αιώνα και είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο της καμαροσκέπαστης τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσι χρονολογείται στα 1544. Οι σωζόμενες τοιχογραφίες και οι φορητές εικόνες του ναού χρονολογούνται στον 16^ο αιώνα. Στο καθολικό υπάρχει και το λείψανο του αγίου Νεοφύτου, το οποίο βρέθηκε το 1750.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1631, ο ηγούμενος του μοναστηριού Λεόντιος Α', κατόρθωσε να αναγνωρίσει τη μονή ως ανεξάρτητη, στην Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το μουσείο της μονής, στο οποίο παρουσιάζονται διάφορα κειμήλια (εικόνες, ιερά σκεύη, χειρόγραφα κ.ά.).

Γιορτάζει

την 15^η Αυγούστου, ημέρα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, την 28^η Σεπτεμβρίου, ημέρα εύρεσης και ανακομιδής του λειψάνου του αγίου Νεοφύτου του Έγκλειστου και την 24^η Ιανουαρίου, ημέρα της Θεοσημείας του αγίου, δηλαδή τη θαυματουργή διάσωση του Νεοφύτου από βέβαιο θάνατο.

4 Μονή Τιμίου Σταυρού (Σταυροβούνι)

Η μονή του Τιμίου Σταυρού, γνωστή και ως μονή Σταυροβουνίου, είναι μία από τις παλαιότερες μονές της Κύπρου. Βρίσκεται στην κορυφή βραχώδους λόφου, σε υψόμετρο 750 μ. και 7 χιλ. από το χωριό Πυργά. Η μονή είναι κτισμένη σε στρατηγικό σημείο αφού έχει θέα στην κεντρική πεδιάδα, στη θάλασσα στα ανατολικά και νοτιοανατολικά και στην οροσειρά του Τροόδου στα δυτικά. Πρόκειται για ανδρικό μοναστήρι, στο οποίο φυλάσσεται τεμάχιο του Τιμίου Σταυρού. Σύμφωνα με παράδοση η μονή ιδρύθηκε από την αγία Ελένη, η οποία στάθμευσε

στο νησί, όταν επέστρεφε από το ταξίδι της στους Αγίους Τόπους, στο 327-328, για ανεύρεση των χώρων σταύρωσης και ανάστασης του Χριστού. Στην Κύπρο ο σταυρός χάθηκε με μυστηριώδη τρόπο και βρέθηκε στην κορυφή του βουνού. Τότε στο σημείο αυτό η Ελένη έκτισε τον ναό και άφησε τεμάχιο του Τιμίου Ξύλου. Με την πάροδο των χρόνων στο σημείο αυτό, κτίστηκαν κελιά γύρω από τον ναό και έτσι διαμορφώθηκε το μοναστήρι.

Οι παλαιότερες γραπτές πηγές που αναφέρονται στη μονή, προέρχονται από τον Ρώσο ηγούμενο Δανιήλ, ο οποίος

επισκέφθηκε την Κύπρο το 1106 και τη βυζαντινή πριγκίπισσα Άννα Κομνηνή (1083-1153). Κατά την περίοδο των Λουζινιανών (1192-1489), η μονή κατοικείται από καθολικούς μοναχούς του τάγματος των Βενεδικτίνων. Κατά την περίοδο της Ενετικής διοίκησης (1489-1571), το μοναστήρι παραχωρείται σε διάφορα πρόσωπα. Με την κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς (1571), η μονή παρουσιάζεται για ένα διάστημα ως εγκαταλειμμένη και στη συνέχεια επανέρχεται στην κατοχή των ορθοδόξων. Το 1888 η μονή καταστρέφεται από πυρκαγιά, αλλά το τεμάχιο του Τιμίου Ξύλου έμεινε άθικτο. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, η μονή κατέστη σημαντικό κέντρο αειογραφίας, αναγεννησιακής τεχνολογίας. Η κεντρική μονή σήμερα, τηρεί το άβατο για τις γυναίκες, ενώ στο μετόχιο της Αγίας Βαρβάρας, στους πρόποδες του βουνού, επιτρέπεται η είσοδος στις γυναίκες, μόνο τις Κυριακές. Πρόκειται για το μόνο άβατο χώρο στην Κύπρο και το μοναστήρι θεωρείται ίσως ο πιο αυστηρός χώρος άσκησης στο νησί, αφού οι μοναχοί ακολουθούν τον κοινοβιακό τρόπο ζωής του Αγίου Όρους.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το βιβλιοπωλείο στην είσοδο της μονής, όπου μπορείτε να προμηθευτείτε διάφορα αναμνηστικά είδη, θυμίαμα, κεριά και μέλι. Μπορείτε να επισκεφθείτε τη μονή Παναγίας Στάζουσας, μετόχιο της μονής Σταυροβουνίου, η οποία κτίστηκε τον 13^ο αιώνα από το τάγμα των Κιστερσιανών μοναχών.

Η μονή βρίσκεται κοντά στο χωριό Πυργά. Στα Πυργά δείτε, μεταξύ άλλων, το «Βασιλικό Παρεκκλήσιο» της Αγίας Αικατερίνης με τοιχογραφίες του 1421/22.

Γιορτάζει

την 14^η Σεπτεμβρίου, ημέρα της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού και την Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως.

5 Μονή Αγίου Νικολάου των Γάτων

Η μονή του Αγίου Νικολάου των Γάτων βρίσκεται στο Ακρωτήρι Γάτα, 15 χιλ. δυτικά της Λεμεσού. Σύμφωνα με παράδοση, η μονή ιδρύθηκε από την αγία Ελένη τον 4^ο αιώνα, όταν σταμάτησε στην Κύπρο, επιστρέφοντας από τους Αγίους Τόπους. Στο χώρο άφησε κομμάτι από τον σταυρό του Χριστού. Λόγω της μεγάλης ξηρασίας η περιοχή του Ακρωτηρίου γέμισε φίδια, τα οποία αποτελούσαν θανάσιμο κίνδυνο για ανθρώπους και ζώα. Η Ελένη, επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη, διέταξε να φέρουν στην Κύπρο γάτες από την Αίγυπτο και

την Μικρά Ασία, για να εξοντώσουν τα φίδια. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ο Μέγας Κωνσταντίνος διέταξε τον κυβερνήτη της Κύπρου Καλόκαιρο να απελευθερώσει χιλιάδες γάτες, ώστε να απαλλαγεί η περιοχή από τα φίδια. Ως εκ τούτου, το Ακρωτήρι σώθηκε κι έγινε γνωστό ως Κάβο Γάτα. Μέχρι σήμερα, στο μοναστήρι συντηρούνται πάρα πολλές γάτες.

Δεν είναι γνωστή η χρονολογία οικοδόμησης της μονής, αλλά ο ναός πιθανόν να ανάγεται στον 13^ο ή 14^ο αιώνα. Στις αρχές του 16^{ου} αιώνα, ανοικοδομήθηκε η ανωδομή του ναού με οξυκόρυφη

καμάρα, κατόπιν καταστροφής που υπέστη πιθανόν από σεισμό, στα τέλη του 15^{ου} αιώνα, οπότε και εγκαταλείφθηκε. Οι αναφορές των περιηγητών, στα τέλη του 15^{ου} αιώνα, σε ελληνικό μοναστήρι, το οποίο έτρεφε γάτους για την εξόντωση των δηλητηριωδών φιδιών, φανερώνουν ότι η μονή λειτουργούσε, τουλάχιστον μέχρι αυτή την περίοδο.

Μετά την κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς (1571), η μονή εγκαταλείφθηκε, σύμφωνα με τις διηγήσεις των περισσότερων περιηγητών που επισκέφθηκαν την μονή. Αντίθετα, κάποιοι άλλοι περιηγητές αναφέρουν ότι στη μονή ζούσαν λίγοι μοναχοί. Τον 18^ο αιώνα, το μοναστήρι κατακείται ξανά. Φαίνεται όμως ότι γρήγορα πάλι διαλύθηκε. Η αναβίωση της μοναχικής ζωής στο μοναστήρι ξεκίνησε το 1983, όπου εγκαταστάθηκαν γυναίκες μοναχές.

Μην παραλείψετε

να προσέξετε τα μονοπάτια του μοναστηριού, όπου υπάρχουν αποτυπώματα από πέλματα γάτων! Μπορείτε, μεταξύ άλλων, να επισκεφθείτε το Περιβαλλοντικό Κέντρο στο Ακρωτήρι, όπου συμβάλλει, συν τοις άλλοις, στη διατήρηση της καλαθοπλεκτικής.

Γιορτάζει

στις 6 Δεκεμβρίου, ημέρα μνήμης του αγίου Νικολάου. Σύμφωνα με έθιμο που καταγράφει ο S. Villamont (1589), την ημέρα της εορτής του αγίου Νικολάου οι ντόπιοι ψαράδες έδιναν όλα τα ψάρια στις γάτες της μονής, ώστε να έχουν πλούσια συγκομιδή την επόμενη χρονιά.

6 Μονή Παναγίας Χρυσορογιάτισσας (Χρυσorroϊάτισσας)

Η μονή της Παναγίας Χρυσορογιάτισσας βρίσκεται στο χωριό Πάνω Παναγιά, στη δυτική άκρη της οροσειράς του Τροόδου και περίπου 35 χιλ. από την Πάφο. Είναι ανδρικό μοναστήρι. Οι παλαιότερες γραπτές πληροφορίες που υπάρχουν για το μοναστήρι, ανάγονται στον 18^ο αιώνα, όταν ο ηγούμενος του μοναστηριού, Ιωακείμ (1794-1821), ολοκλήρωσε την καταγραφή των διαφόρων παραδόσεων, που σχετίζονταν με τη μονή. Ο Ιωακείμ παρήγγειλε, επίσης, το 1801 στον Κρητικό ζωγράφο, Ιωάννη Κορνάρο, χαλκογραφία της Παναγίας Χρυσορογιάτισσας με δέκα

μικρογραφίες στο πλαίσιο, οι οποίες διηγούνται την ιστορία της μονής και τα θαύματα της Παναγίας. Σύμφωνα λοιπόν με τη διήγηση, κατά το έτος 1152, ο μοναχός Ιγνάτιος είδε, στην τοποθεσία Μουλιά στα παράλια της Πάφου, δυνατό φως. Ο μοναχός πήγε εκεί και βρήκε εικόνα της Παναγίας, το οποίο είχε ριχθεί στη θάλασσα της Ισαυρίας, κατά την εποχή της εικονομαχίας (8^{ος}-9^{ος} αιώνας), για να γλιτώσει από τους εικονομάχους. Ο μοναχός μετέφερε την εικόνα στο βουνό Ρογιά, όπου έκτισε το μοναστήρι, ύστερα από υπόδειξη της Παναγίας.

Πιστεύεται ότι η εικόνα της Παναγίας είναι μία από τις εικόνες που ζωγράψισε ο Απόστολος Λουκάς. Η εικόνα βρίσκεται τοποθετημένη στο εικονοστάσιο, το οποίο χρονολογείται στα 1770. Η εικόνα φέρει επίχρυσο κάλυμμα, που χρονολογείται στα 1762. Οι υπόλοιπες εικόνες του τέμπλου χρονολογούνται στον 17^ο (Χριστός Παντοκράτορας) και 18^ο αιώνα (Ιωάννης Πρόδρομος, Σύναξη των Ασωμάτων). Τα μοναστηριακά συγκροτήματα καταλαμβάνουν και τις τέσσερις πλευρές της εσωτερικής αυλής, στο μέσο της οποίας βρίσκεται η εκκλησία. Η παλιά, μικρή εκκλησία της μονής καταφίσηκε το 1768, για να αντικατασταθεί με τη σημερινή εκκλησία, μεγαλύτερων διαστάσεων. Τα εγκαίνια της νέας εκκλησίας τελέστηκαν τον Σεπτέμβριο του 1770, επί μητροπολίτη Πάφου, Πανάρετου (1767-1790). Το μοναστήρι κάηκε από πυρκαγιά το 1967 και επιδιορθώθηκε το 1967-1969.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το Εικονοσκευοφυλάκιο της μονής, στο οποίο εκτίθενται ανεκτίμητοι θησαυροί. Επίσης, στη μονή της Χρυσορογιάτισσας λειτουργεί οινοποιείο, το οποίο παράγει από τα δικά του αμπέλια, μερικά από τα καλύτερα κρασιά εκλεκτής σοδειάς της Κύπρου.

Γιορτάζει

στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου.

7 Μονή των Ιερέων ή Αγία Μονή

Η Μονή των Ιερέων ή Αγία Μονή είναι κτισμένη ανάμεσα στα χωριά Παναγιά και Στατός, της επαρχίας Πάφου. Σήμερα, το μοναστήρι είναι μετόχι της μονής της Παναγίας του Κύκκου. Αποτελεί μία από τις αρχαιότερες κυπριακές μονές. Σύμφωνα με πληροφορίες που διασώζει μεταγενέστερα ο λόγιος και κληρικός, Εφραίμ ο Αθηναίος, στο βιβλίο του *Η περιγραφή της σεβασμίας μονής του Κύκκου*, Βενετία 1751, η μονή ιδρύθηκε στο α΄ μισό του 4^{ου} αιώνα από τους αγίους Ευτύχιο και Νικόλαο, πριν ο τελευταίος

χειροτονηθεί επίσκοπος Λυκίας. Κατά τον Εφραίμ, η μονή διατηρούσε τεμάχιο από το ωμοφόριο του αγίου Νικολάου, το οποίο, σύμφωνα με παράδοση, του είχε δωρίσει η Παναγία. Η μονή φαίνεται να αντικατέστησε ειδωλολατρικό ναό, ο οποίος ήταν αφιερωμένος στη θεά Ήρα. Δύο επιγραφές σε κυπροσυλλαβικό αλφάβητο, χαραγμένες σε ασβεστολιθικό μονόλιθο, οι οποίες βρίσκονται εντοιχισμένες στις αντηρίδες του εξωτερικού δυτικού τοίχου του ναού, μπορούν να επιβεβαιώσουν την πιο πάνω θέση.

Η μία επιγραφή αναφέρει ότι ο βασιλιάς Πάφου, Νικοκλής (4^{ος} αιώνας π.Χ.), ο οποίος ήταν και αρχιερέας, κατασκεύασε νέους κίονες για τον ναό της Ήρας. Επιπλέον, έχει υποστηριχθεί ότι η προσωμμία μονή των Ιερέων, ίσως να είναι γλωσσική μετατροπή – παραφθορά του «Ηραίου» (ναού της Ήρας) σε «Ιερέων». Η μονή, κατά τη βυζαντινή περίοδο, εξελίσσεται σε ακμάζουσα μοναστική κοινότητα, διατηρώντας ένα από τα σημαντικότερα κέντρα αντιγραφής χειρογράφων. Κατά τον 10^ο αιώνα, στη μονή κατέφυγε για κάποιο διάστημα, ο άγιος Αθανάσιος Αθωνίτης, ιδρυτής της Μεγίστης Λαύρας και θεμελιωτής του αγιορείτικου μοναχισμού.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, η μονή ερήμωσε. Το 1980-1990 έγινε ανακαίνιση των παλιών κτηρίων και οικοδομήθηκαν νέα. Η αναγέννηση του μοναχικού βίου στη μονή άρχισε το 1992-1993.

Ο υφιστάμενος ναός της μονής των Ιερέων είναι αφιερωμένος στους αγίους Νικόλαο και Ευτύχιο. Ο ναός αποτελείται από δύο κλίτη, τα οποία διαχωρίζονται μεταξύ τους με κιονοστοιχία. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον ναό υπάρχουν εντοιχισμένα πολλά παλαιохριστιανικά σπόλια. Στη νότια και δυτική πλευρά του μοναστηριού βρίσκονται τα κελιά των μοναχών, βοηθητικά δωμάτια και η Τράπεζα.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε τη μεσαιωνική τράπεζα της μονής, η οποία χρονολογείται στον 14^ο αιώνα και βρίσκεται στα βόρεια του καθολικού της μονής. Πρόσφατα μετατράπηκε σε ναό αφιερωμένο στον Άγιο Αθανάσιο Αθωνίτη.

Γιορτάζει

στις 6 Δεκεμβρίου, ημέρα του αγίου Νικολάου.

8 Μονή Παναγίας Τροοδίτισσας

Η μονή της Παναγίας Τροοδίτισσας είναι κτισμένο ψηλότερα από όλες τις άλλες μονές του νησιού, σε υψόμετρο 1370 μ., στη νότια πλαγιά του Τροόδου, μεταξύ των χωριών Πρόδρομος και Πλάτρες. Είναι ανδρικό μοναστήρι. Δεν είναι γνωστό πότε ιδρύθηκε. Οι παραδόσεις θέλουν το μοναστήρι να κτίστηκε από κάποιο μοναχό, ο οποίος κατέφυγε στην περιοχή, στα χρόνια της εικονομαχίας (8^{ος}-9^{ος} αιώνας). Η παλαιότερη αναφορά στη μονή γίνεται σε σημείωση του 1541 σε χειρόγραφο (Paris Gr.261), στην οποία αναφέρεται ότι ο μοναχός Θεόδουλος

αγόρασε τον κώδικα αυτό από το μοναστήρι της Παναγίας Τροοδίτισσας.

Το σημερινό καθολικό της μονής ανοικοδομείται στα 1843, όταν ηγούμενος της μονής ήταν ο Μελέτιος (1838-1854). Η νέα εκκλησία αντικατέστησε παλιό μονόκλιτο ξυλόστεγο ναό, ο οποίος ανακαινίστηκε το 1838 και κάρηκε από πυρκαγιά στα 1842. Το υφιστάμενο καθολικό είναι τρίκλιτο και ξυλόστεγο. Σύμφωνα με την επιγραφή στο υπέρθυρο της Ωραίας Πύλης, το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο είναι έργο του ξυλογλύπτη Χατζηδημήτρη Ταλιαδώρου από τη Λευκωσία

και κατασκευάστηκε στα 1844, όταν ηγούμενος της μονής ήταν ο Μελέτιος και μητροπολίτης Πάφου ο Χαρίτων (1827-1854). Το τέμπλο επιχρυσώθηκε το 1857, όταν ηγούμενος της μονής ήταν ο Γερμανός (1854-1892). Το χρυσάφι για το χρώσωμα του τέμπλου είχε σταλεί από την Αλεξάνδρεια ως δωρεά του Κύπριου Παύλου Χατζημάρκου. Αξίζει να σημειώσουμε ότι στο εικονοστάσι σώζονται τμήματα του παλιού εικονοστασίου του 16^{ου} αιώνα.

Η δεσποτική επώνυμη εικόνα του ναού παρουσιάζει την Παναγία δεξιοκράτουσα. Παλαιότερα, η εικόνα έφερε επιχρυσωμένο κάλυμμα, έργο του ζωγράφου Ιωάννη Κορνάρου, το οποίο χρονολογείται στα 1799. Οι υπόλοιπες οκτώ δεσποτικές εικόνες, φιλοτεχνήθηκαν το 1884 από τον μοναχό Διονύσιο.

Τα σημερινά κτήρια του μοναστηριού, αν και διατηρούν τμήματα των παλαιότερων κτηρίων, έχουν ανακαινισθεί κατά τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Τα μοναστηριακά κτήρια περικλείουν την εκκλησία στα δυτικά και στα νότια. Η εικόνα της Παναγίας Τροοδίτισσας θεωρείται θαυματουργή. Στη μονή φυλάσσεται, επίσης, η Αγία Ζώνη, το μοναδικό σωζόμενο κειμήλιο της Παναγίας. Σύμφωνα με παράδοση, η Παναγία παρέδωσε την Αγία Ζώνη στον Απόστολο Θωμά, αμέσως μετά την κοίμησή της και στη συνέχεια την ανάληψή της.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το πωλητήριο της μονής, όπου μπορείτε να προμηθευτείτε αναμνηστικά δώρα και παραδοσιακά προϊόντα όπως μηλόξυδο και γλυκά, τα οποία παρασκευάζονται από τους μοναχούς. Πλησίον της μονής βρίσκεται η γυναικεία μονή της Παναγίας Τρικουκιώτισσας.

Γιορτάζει

στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου.

9 Μονή Αγίου Ηρακλειδίου

Η μονή του Αγίου Ηρακλειδίου είναι κτισμένο ανάμεσα σε ελαιώνες στα νοτιοανατολικά της κοινότητας Πολιτικό και κοντά στην αρχαία πόλη της Ταμασού. Απέχει 25 χιλ. από τη Λευκωσία. Ο άγιος Ηρακλείδιος είναι Κύπριος άγιος των πρωτοχριστιανικών χρόνων (1^{ος} αιώνας) και ο πρώτος επίσκοπος Ταμασού. Θεωρείται, ως πρώτος αρχιεπίσκοπος Κύπρου μετά τον Βαρνάβα.

Η ύπαρξη μοναστηριού στο χώρο αυτό οφείλεται στον τάφο του αγίου, που βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο του σημερινού ναού. Πρόκειται για

λαξευτό θολωτό τάφο, με δρόμο-είσοδο στη βόρεια πλευρά. Δεν γνωρίζουμε την ακριβή χρονολογία ίδρυσης του μοναστηριού. Ο άγιος Ηρακλείδιος φαίνεται να τιμόταν στον χώρο αυτό από τον 4^ο αιώνα. Στα νότια του σημερινού ναού-μαυσωλείου εντοπίστηκε ψηφιδωτό δάπεδο, το οποίο μπορεί να χρονολογηθεί στα 332-342. Ο αρχικός ναός υπέστη διάφορες καταστροφές, επισκευές και ανακατασκευές. Τμήματα του ψηφιδωτού δαπέδου της εκκλησίας, του 6^{ου} με 7^{ου} αιώνα, είναι ορατά στο σημερινό βόρειο και νότιο κλίτος του σημερινού ναού,

ενώ, τμήματα του μαρμαροθετήματος του ναού του 8^{ου} αιώνα εντοπίζονται στο μεσαίο κλίτος. Στις αρχές του 13^{ου} αιώνα οικοδομείται το μαρτύριο με τρούλο στα νότια του τάφου, το οποίο επικοινωνεί με τον τάφο του Ηρακλειδίου.

Το κεντρικό κλίτος του σημερινού καθολικού, μάλλον κτίστηκε τον 14^ο ή 15^ο αιώνα και κάλυπτε τον χώρο του μεσαίου κλίτους της παλιάς βασιλικής. Πρόκειται για μονόχωρο καμαροσκέπαστο ναό. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσι χρονολογείται στον 18^ο αιώνα. Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα προστίθεται ένα κλίτος στα βόρεια. Επί αρχιεπισκόπου Χρυσάνθου (1767-1810) η μονή ανακαινίζεται. Στη νότια πλευρά κατασκευάστηκε στοά και στα δυτικά ανοικτή στοά με τρεις οξυκόρυφες καμάρες. Το καθολικό περιβάλλεται στα βόρεια, δυτικά και νότια από μοναστηριακά κτίσματα.

Από τα μέσα του 17^{ου} μέχρι και το τέλος του 18^{ου} αιώνα, λειτουργούσε στη μονή εργαστήριο αιογραφίας. Πρόκειται για τη «σχολή του Αγίου Ηρακλειδίου», από τις σημαντικότερες που υπήρξαν στην Κύπρο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, το μοναστήρι εγκαταλείπεται και ερημώνεται. Το 1963 ανακαινίζεται και εγκαθίσταται εκεί γυναικεία αδελφότητα.

Η κάρα του αγίου σώζεται στο καθολικό της μονής.

Μην παραλείψετε

να δοκιμάσετε το γλυκό αμυγδάλο, που φτιάχνουν οι μοναχές και να επισκεφθείτε το πωλητήριο όπου μπορείτε να προμηθευτείτε, μεταξύ άλλων, προϊόντα που παράγονται στο μοναστήρι. Επισκεφθείτε, επίσης, το Βυζαντινό Μουσείο της Μητρόπολης Ταμασού και Ορεινής, το οποίο βρίσκεται εντός του κτηρίου της Μητρόπολης, στο χωριό Επισκοπειό.

Γιορτάζει

στις 17 Σεπτεμβρίου, ημέρα μνήμης του αγίου.

910 Μονή Αγίας Θέκλας

Η μονή της Αγίας Θέκλας βρίσκεται 500 μ. περίπου στα νότια της κοινότητας Μοσφιλωτή, της επαρχίας Λάρνακας. Η μονή από το 1991 ανασυστάθηκε ως γυναικείο μοναστήρι. Σύμφωνα με παράδοση, κτίστηκε από την αγία Ελένη, κατά την επίσκεψή της στην Κύπρο, όταν επέστρεφε από το ταξίδι της από τους Αγίους Τόπους, στις αρχές του 4^{ου} αιώνα. Η σχετική παράδοση αναφέρει ότι η Ελένη έφτασε στην περιοχή, όπου βρίσκεται σήμερα το μοναστήρι, και ανέπεμψε δέηση στο Θεό για να δώσει λίγη υγρασία στον τόπο και τότε άρχισε να ρέει από τη γη αγίασμα. Έτσι, πάνω από το σημείο αυτό, έκτισε εκκλησία, την

οποία αφιέρωσε στην πρωτομάρτυρα και ισαπόστολο Θέκλα. Το αγίασμα υπάρχει μέχρι σήμερα και θεραπεύει τους πιστούς από τα δερματικά νοσήματα. Βρίσκεται παραπλεύρως της αψίδας του ιερού βήματος, με ξεχωριστή εξωτερική είσοδο.

Τα μοναστηριακά κτήρια, σε σχήμα Π, βρίσκονται στα ανατολικά, τα βόρεια και τα δυτικά ενώ η εκκλησία αποτελεί τη νότια πλευρά του μοναστηριού. Το καθολικό και τα κτίσματα στο βόρειο μέρος της μονής, χρονολογούνται στον 18^ο αιώνα, ενώ τα υπόλοιπα είναι σύγχρονα. Σύμφωνα με επιγραφή, η οποία υπάρχει στον βόρειο τοίχο, ο ναός ανακαινίζεται εκ βάθρων το 1744, επί

αρχιεπισκόπου Φιλοθέου (1734-1759), με δαπάνη κάποιου Φλουρή και του ιερομόναχου Χριστοδούλου. Το καθολικό της μονής είναι μονόκλιτο και καμαροσκέπαστο. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο και αρκετές εικόνες του ναού κατασκευάστηκαν στα 1748, με δαπάνη του Φλουρή, της συζύγου του Λαουρούς και των γονέων τους. Οι περισσότερες από τις εικόνες είναι έργα του ιερομόναχου Φιλάρετου, εκπρόσωπος της σχολής ζωγραφικής του «Αγίου Ηρακλειδίου». Έργα του Φιλάρετου σώζονται σε πολλές εκκλησίες της Κύπρου. Σε ξεχωριστό προσκυνητάρι, στα νότια του εικονοστασίου, βρίσκεται η εικόνα της αγίας Θέκλας, η οποία φέρει αργυρεπίχρσο κάλυμμα του 1867. Είναι έργο του χρυσοχόου Χατζηγιάννη και κατασκευάστηκε με έξοδα του οικονόμου Ιωαννικίου Παπαγεωργίου. Στη μονή σώζονται, επίσης, τα λείψανα της αγίας Θέκλας.

Αρχικά ήταν ανδρικό μοναστήρι. Κατά τον 19^ο αιώνα το μοναστήρι εγκαταλείπεται, ενώ το Συνοδικό της μονής λειτούργησε ως ελληνικό σχολείο, στο β' μισό του 19^{ου} έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Από το 1965-79 εγκαθίσταται στη μονή παλαιοημερολογίτες μοναχοί, ενώ από το 1991 μέχρι σήμερα υπάρχει γυναικεία αδελφότητα. Πρόσφατα, τα μοναστηριακά οικοδομήματα επεκτάθηκαν προς τα νότια.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το πωλητήριο της μονής και να προμηθευτείτε, ανάμεσα σ' άλλα, προϊόντα που παράγουν οι μοναχές στο μοναστήρι.

Γιορτάζει

την 24^η Σεπτεμβρίου, ημερομηνία που τιμάται η μνήμη της αγίας Θέκλας.

911 Μονή Παναγίας Αμασγούς

Η μονή της Παναγίας Αμασγού είναι κτισμένη πάνω σε χαμηλό λόφο, κοντά στις όχθες του ποταμού Κούρη και σε απόσταση 1,5 χιλ. περίπου νοτιοδυτικά της κοινότητας Μοναγρίου, στην επαρχία Λεμεσού. Η χρονολογία ίδρυσης της μονής δεν είναι γνωστή. Η παλαιότερη μαρτυρία για την ίδρυσή της ανάγεται στον 12^ο αιώνα, περίοδο κατά την οποία χρονολογούνται οι παλαιότερες τοιχογραφίες της μονής, οι οποίες εντο-

πίζονται στον χώρο του ιερού βήματος. Τα παλαιά μοναστηριακά κτίσματα, που σώζονταν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, χρονολογούνταν στον 16^ο αιώνα. Το καθολικό, στη σημερινή του μορφή, είναι μονόκλιτος, καμαροσκέπαστος ναός και καλύπτεται εξωτερικά από δίκλινη ξύλινη στέγη. Στον ναό διακρίνονται οικοδομικές φάσεις από διάφορες χρονικές περιόδους. Υπέστη διάφορες καταστροφές, επισκευές και ανακατα-

σκευές. Φαίνεται πως καταστράφηκε στα τέλη του 12^{ου} αιώνα (σώθηκε μόνο η αψίδα του ιερού βήματος και τμήμα του βόρειου και νότιου τοίχου). Ο ναός ξανακτίστηκε και στεγάστηκε με οξυκόρυφη καμάρα. Ο κυρίως ναός και η πρόθεση διακοσμήθηκαν εκ νέου με τοιχογραφίες, οι οποίες χρονολογούνται γύρω στο 1200. Τοιχογραφίες προστέθηκαν στον κυρίως ναό κατά τον 14^ο, 15^ο και 16^ο αιώνα. Το ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο του καθολικού μπορεί να χρονολογηθεί στον 17^ο αιώνα. Η εφέστιος αμφιπρόσωπη εικόνα της Παναγίας Αμασγιώτισσας, στον εικονογραφικό τύπο της Οδηγήτριας, χρονολογείται στα 1569 και βρίσκεται στο τέμπλο.

Η μονή από την ίδρυσή της λειτουργούσε ως ανδρική. Φαίνεται να εγκαταλείφθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Το 1991 ανεγέρθηκαν νέα μοναστηριακά κτήρια (αναστήλωση ερειπωμένης δυτικής πτέρυγας, κτίστηκαν νέες πτέρυγες στη βόρεια πλευρά καθώς και άλλοι βοηθητικοί χώροι) και η μονή επανασυστάθηκε και επαναλειτούργησε ως γυναικεία κοινοβιακή.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε τη σκήτη του Αγίου Ιωάννη Μοναγρίτη, που βρίσκεται πολύ κοντά στη μονή. Εκεί, υπάρχει η λάρνακα και τα λείψανα του αγίου. Επισκεφθείτε, επίσης, τον βυζαντινό ναό της αγίας Μαρίας, μετόχιο της μονής Παναγίας Αμασγού, στο χωριό Καντού.

Γιορτάζει

την Τρίτη της Διακαινησίμου καθώς επίσης και την 21^η Νοεμβρίου, μέρα των Εισοδίων της Θεοτόκου.

12 Μονή Παναγίας Χρυσοκουρδαλιώτισσας

Η Ιερά Μονή Παναγίας Χρυσοκουρδαλιώτισσας βρίσκεται στο χωριό Κούρδαλι, στην περιοχή της Σολιάς. Το όνομα του χωριού προέρχεται μάλλον από μέλη της οικογένειας Κούρδαλη, κτητόρων της μονής, οι οποίοι απεικονίζονται σε τοιχογραφία του ναού. Παλαιότερα, ήταν ανδρικό μοναστήρι, εγκαταλείφθηκε όμως αργότερα, πιθανόν κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878). Τη μονή έκτισε η οικογένεια Κούρδαλη, ο ιεροδιάκονος Λεόντιος Κούρδαλη και

ο συγγενής του πρωθιερέας Ιωάννης Κούρδαλη, στα τέλη του 15^{ου} με αρχές του 16^{ου} αιώνα. Στο κάτω μέρος της τοιχογραφίας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, εντοπίζονται τα πορτραίτα των δωρητών.

Το καθολικό της μονής είναι τρίκλιτο, με δίριχτη στέγη. Στον ναό σώζονται τοιχογραφίες, οι οποίες χρονολογούνται στον 16^ο αιώνα. Μεταξύ αυτών, η πολύ γνωστή απεικόνιση του Αποστόλου Βαρνάβα, του ιδρυτή της Εκκλησίας της Κύπρου. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο του

κεντρικού κλίτους, πιθανόν να είναι το αρχικό. Οι εικόνες που βρίσκονται τοποθετημένες στο εικονοστάσι χρονολογούνται στον 16^ο αιώνα.

Η εικόνα της Παναγίας Οδηγήτριας δεξιοκρατούσας του 15^{ου}-16^{ου} αιώνα, βρίσκεται σε ξεχωριστό προσκυνητάριο, στο νότιο κλίτος του ναού και θεωρείται θαυματουργή. Σύμφωνα με τοπική παράδοση, η εικόνα έχει έρθει από την Μικρά Ασία. Σήμερα το βάθος της εικόνας και το πλαίσιο της έχουν καλυφθεί από μεταλλικό ανάγλυφο κάλυμμα, από ασήμι και χρυσό. Στον ναό ξεχωρίζουν τα στασίδια του, τα οποία χρονολογούνται στην περίοδο της Βενετοκρατίας (1489-1571) και διακοσμούνται στο πλάι με σκαλιστούς δράκους.

Το μοναστήρι φαίνεται ότι διαλύεται μετά την κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς το 1571. Επανασυστάθηκε το 2004 ως γυναικεία μονή και οι εγκαταστάσεις του επεκτάθηκαν με τη δημιουργία κελιών και βοηθητικών χώρων.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το γειτονικό χωριό Σπήλια και να δείτε, μεταξύ άλλων, το Μουσείο Λαϊκής τέχνης της κοινότητας.

Γιορτάζει

την 15^η Αυγούστου, ημέρα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

13 Μονή Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου

Η μονή του Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου βρίσκεται στα νοτιοδυτικά του χωριού Πεντάκωμο, της επαρχίας Λεμεσού και σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από την πόλη της Λεμεσού.

Η ιστορία του μοναστηριού είναι άγνωστη. Υπάρχουν διάφορες εκδοχές για το προσωνύμιο της μονής. Σύμφωνα με τοπική παράδοση, η μονή πήρε το όνομά της από κάποιον ασκητή Γεώργιο, ο οποίος ήταν ένας από τους επονομαζόμενους *Αλαμάνους αγίους* της Κύπρου, που ασκήτευσε σε σπήλαιο στην περιοχή. Η ομάδα αυτή των *Αλαμάνων αγίων*,

θεωρούμενοι τριακόσιοι στον αριθμό, ήλθαν στην Κύπρο, κάτω από ποικίλες περιστάσεις και κατά διάφορες ιστορικές περιόδους, από άλλες χώρες (Συρία, Παλαιστίνη, κ.α.), ασκήτευσαν και πέθαναν στο νησί. Άλλη παράδοση συσχετίζει το όνομα της μονής με θαύμα, το οποίο έγινε σε μουσουλμανικό τέμενος της περιοχής, ονόματι Σουλεϊμάνη.

Η μονή ιδρύθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα από τον ιερομόναχο Παΐσιο, με κέντρο ένα παλιό ναό αφιερωμένο στον άγιο Γεώργιο. Λίθινη επιγραφή, η οποία φέρει τη χρονολογία 20.7.1888,

αναφέρει ότι ο ιερομόναχος Παΐσιος βρήκε στο χώρο πηγή. Γύρω από τον ναό κτίστηκαν σταδιακά κελιά, ξενώνες και άλλα βοηθητικά δωμάτια. Η ακμή της μονής οδήγησε στον κατεδαφισμό του παλιού και στην ανέγερση νέου, ευρύχωρου ναού. Πρόκειται για μονόκλιτο θολοσκεπή ναό με νάρθηκα στα δυτικά. Το εσωτερικό του ναού κοσμείται με σύγχρονες τοιχογραφίες. Γύρω από το καθολικό βρίσκονται τα κελιά των μοναζουσών, το συνοδικό και το αρχονταρίκι.

Το μοναστήρι αρχικά λειτουργούσε ως ανδρικό, μέχρι την εγκατάλειψή του στα 1907. Παρέμεινε εγκαταλειμμένο μέχρι το 1910, οπότε και εγκαταστάθηκε μικρή ομάδα αγιογράφων μοναχών. Το 1949 επαναλειτούργησε η μονή με την εγκατάσταση γυναικείας αδελφότητας.

Στο προαύλιο της μονής υπάρχει σύγχρονη εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Νεκτάριο και στην πύλη της μονής υπάρχει ναός αφιερωμένος στον Άγιο Στέφανο.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε το πωλητήριο της μονής όπου υπάρχει η δυνατότητα να προμηθευτείτε διάφορα αναμνηστικά δώρα και παραδοσιακά προϊόντα τα οποία φτιάχνουν οι μοναχές, όπως γλυκά του κουταλιού, μαρμελάδες, μέλι, κ.ά.

Γιορτάζει

στις 23 Απριλίου, ημέρα μνήμης του αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου.

914 Μονή Αγίου Ιωάννη Προδρόμου

Η μονή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου βρίσκεται σε ειδυλλιακή θέση στην τοποθεσία Μέσα Ποταμός, μεταξύ των κοινοτήτων Πλάτρες, Σαϊτάς και Κάτω Αμιάντος, στην οροσειρά του Τροόδους. Πρόκειται για ανδρικό μοναστήρι.

Δεν είναι γνωστό πότε και από ποιόν ιδρύθηκε η μονή. Η πρώτη μαρτυρία αναφορικά με την ύπαρξή της προέρχεται από έγγραφο του βασιλιά της Κύπρου Ιάκωβου Β' (1463-1473), το οποίο χρονολογείται στα 1468. Στη συνέχεια, ο χρονογράφος Στέφανος Λουζινιανός (1580) αναφέρεται στη μονή. Συγκεκριμένα γράφει ότι ο Θεοφάνης, ελληνορθόδοξος επίσκοπος Σολέας, ο οποίος ήταν σύγχρο-

νος του Λουζινιανού, παραιτήθηκε από την επισκοπή του και πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του εκεί. Επιπλέον, γνωρίζουμε ότι το 1584 ο ηγούμενος του μοναστηριού Σωφρόνιος δώρισε στην εκκλησία του μοναστηριού εικόνα του αγίου Ιωάννη Προδρόμου. Η εφέστιος εικόνα της μονής σώζεται σήμερα στη μονή. Στο κάτω μέρος υπάρχει επιγραφή, η οποία αναφέρει το όνομα του ηγουμένου και κτήτορα της μονής Σωφρονίου και τη χρονολογία 1584.

Η μονή του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου παρήκμασε κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878). Το 1735 όταν την επισκέφθηκε ο Ρώσος Βασι-

λειος Μπάρσκυ, αναφέρει ότι είχε μία μικρή εκκλησία και δύο-τρία κελιά, ένα ηγούμενο και δύο μοναχούς. Μάλιστα σημειώνει ότι τα κτήρια της μονής ήταν άσχημα, γι' αυτό τον λόγο δεν τα σχεδίασε. Η μονή φαίνεται να διαλύθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα. Ο τελευταίος μοναχός, που αναφέρεται ότι έζησε εκεί είναι κάποιος Ιωαννίκιος, το όνομα του οποίου αναγράφεται σε σταυρό (1868) και σε δισκάριο (1883), τα οποία ανήκαν στο μοναστήρι. Το 1910, με πρωτοβουλία του μητροπολίτη Κιτίου, Μελέτιου Μεταξάκη, η μονή επανδρώνεται και λειτουργεί. Ερημώνεται, ωστόσο, ξανά το 1914 όπου ιδρύεται ξενοδοχείο στη θέση των κελιών, το οποίο λειτουργούσε μέχρι το 1950. Το 1998 επί μητροπολίτη Λεμεσού Χρυσάνθου (1974-1998), ξεκίνησαν εργασίες αναπαλαίωσης της μονής, οι οποίες ολοκληρώθηκαν επί μητροπολίτη Λεμεσού Αθανάσιου (1999-σήμερα).

Το παλιό καθολικό της μονής ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του μονόκλιτου ξυλόστεγου ναού, με νάρθηκα στα δυτικά. Πιθανόν ο ναός να κτίστηκε τον 16ο αιώνα, όταν αγιογραφήθηκε και η εφέστιος εικόνα της μονής. Στο εσωτερικό του ναού σώζονται σπαράγματα τοιχογραφιών.

Τον Σεπτέμβριο του 2013 κτίστηκε εντός του μοναστηριού νέα εκκλησία, αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου καθώς και βοηθητικά κτήρια.

Μην παραλείψετε

να επισκεφθείτε τον εκδρομικό χώρο που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το μοναστήρι και να απολαύσετε το φυσικό περιβάλλον. Η πλούσια βλάστηση και η γαλήνη του τοπίου καθιστούν την περιοχή ιδανική για χαλάρωση και ηρεμία. Επίσης, η μονή φημίζεται για την παραγωγή βιολογικών βοτάνων, τα οποία μπορείτε να προμηθευτείτε από το πωλητήριο.

Γιορτάζει

την 24η Ιουνίου, ημέρα του Γενέσιου του Ιωάννη Προδρόμου.

Κατάλογος Μονών εν ενεργεία

Σταυροπηγιακές Μονές

Μονή Παναγίας του Κύκκου,
Τρόδος (ανδρική)

Μετόχια μονής Κύκκου:

Μονή Αγίου Προκοπίου,
Λευκωσία (ανδρική)

Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ,
Λευκωσία (γυναικεία)

Μονή των Ιερέων
ή Αγία Μονή,
Στατός (Πάφος) (ανδρική)

Μονή Παναγίας του Μαχαιρά,
Τρόδος (ανδρική)

Μετόχια μονής Μαχαιρά:

Μονή Αγίας Τριάδος,
Λυθροδόντας (γυναικεία)

Μονή Αγίου Νεοφύτου,
Τάλα (ανδρική)

Αρχιεπισκοπή

Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ,
Αναλιόντας (γυναικεία)

Μονή Παναγίας
Τρικουκκιώτισσας,
Πρόδρομος (γυναικεία)

Μονή Θεοτόκου,
Καμπιά (γυναικεία)

Μητρόπολη Πάφου

Μονή Παναγίας
Σαλαμιώτισσας,
Σαλαμιού (γυναικεία)

Μονή Παναγίας
Χρυσορογιάτισσας,
Πάνω Παναγιά (ανδρική)

Μονή Παναγίας Τροοδίτισσας,
Πάνω Πλάτρες (ανδρική)

Μονή Οσίου Εφραίμ,
μεταξύ των χωριών Λεμόνας
και Αμαργέτης (ανδρική)

Μονή Τιμίου Σταυρού Μίνθης,
Τσάδα (ανδρική)

Μητρόπολη Κιτίου

Μονή Σταυροβουνίου,
Πυργά (ανδρική)

*Μετόχια μονής
Σταυροβουνίου:*

Μονή Αγίας Βαρβάρας,
Πυργά (ανδρική)

Μονή Παναγίας Στάζουσας,
Πυργά (ανδρική)

Μονή Αγίου Γεωργίου
Μαυροβουνίου,
Τρούλλοι (ανδρική)

Μονή Αγίων Μαρίνης
και Ραφαήλ,
Ξυλοτύμπου (γυναικεία)

Μητρόπολη Λεμεσού

Μονή Παναγίας Αμασγού,
Μονάγρι (γυναικεία)

Μονή Παναγίας
Σφαλαγγιώτισσας,
Άγιος Αθανάσιος (γυναικεία)

Μονή Τιμίου Προδρόμου,
Μέσα Ποταμός (ανδρική)

Μονή Συμβούλου Χριστού –
Άγιος Γεώργιος,
Σωτήρα Λεμεσού (ανδρική)

Μονή Αγίου Γεωργίου
Αλαμάνου,
Πεντάκωμο (γυναικεία)

Μονή Ζωοδόχου Πηγής –
Παναγίας Γλωσσά,
Κελλάκι (γυναικεία)

Μονή Αγίου Νικολάου Γάτων,
Ακρωτήρι (γυναικεία)

Μονή Παναγίας Αμιρούς,
Αψιού (γυναικεία)

Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ,
Μονάγρι (ανδρικό)

Μητρόπολη Μόρφου

Μονή Αγίου Ιωάννη
Λαμπαδιστή,
Καλοπαναγιώτης (ανδρική)

Μονή Αγίου Νικολάου,
Ορούντα (γυναικεία)
Ήσυχαστήριο Οσίου Σεραφείμ
του Σαρύφ, Κατύδατα
(ανδρικό)

Μονή Παναγίας
Χρυσοκουρδαλιώτισσας,
Κούρδαλι (γυναικεία)

Μητρόπολη Κωνσταντίας και Αμμοχώστου

Μονή Αγίου Κενδέα,
Αυγούρου (γυναικεία)

Μητρόπολη Ταμασού και Ορεινής

Μονή Αγίου Ηρακλειδίου,
Πολιτικό (γυναικεία)

Μονή Αγίου
Παντελεήμονος Αχεράς,
Αγροκηπιά (γυναικεία)

Μονή Αγίου Ιωάννη
Θεολόγου,
Φικάρδου (γυναικεία)

Μονή Παναγίας Παντάνασσας,
Κοτσιάτης (γυναικεία)

Μητρόπολη Τριμυθούτσος

Μονή Αγίου Μηνά,
Βάβλα (γυναικεία)

Μονή Αγίας Θέκλης,
Μοσφιλωτή (γυναικεία)

Γραφεία Υφυπουργείου Τουρισμού στην Κύπρο

Κεντρικά Γραφεία

Διεύθυνση: Λεωφόρος Λεμεσού19,
Αγλαντζιά, Λευκωσία

Ταχυδρομικός Κώδικας: 2112

Τηλέφωνο: +357 22 691 100

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
cytour@visitcyprus.com

Γραφεία Τουριστικής Πληροφόρησης

Γραφείο Πληροφοριών Λευκωσίας

Διεύθυνση: Αριστοκίππου 11, Λαϊκή Γειτονιά
(ανατολικά της Πλατείας Ελευθερίας),
Λευκωσία

Ταχυδρομικός Κώδικας: 1011

Τηλέφωνο: +357 22 674 264

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
LaikiGeitonia@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Λεμεσού

Διεύθυνση: Παλιό Λιμάνι,
Πλατεία Συντάγματος, Τ.Θ. 50360

Ταχυδρομικός Κώδικας: 3603

Τηλέφωνο: +357 25 362 756

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
LimassolInformation@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Πλατρών

Διεύθυνση: Πλάτρες, Λεμεσός

Ταχυδρομικός Κώδικας: 4820

Τηλέφωνο: +357 25 421 316

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
PlatresInfoOffice@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Λάρνακας

Διεύθυνση: Πλατεία Βασιλέως Παύλου,
Λάρνακα

Ταχυδρομικός Κώδικας: 6023

Τηλέφωνο: +357 24 654 322

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
InfoOfficeLarnaca@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Αγίας Νάπας

Διεύθυνση: Λεωφόρος Κρυού Νερού 12,
Αγία Νάπα

Ταχυδρομικός Κώδικας: 5330

Τηλέφωνο: +357 23 721 796

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
AyiaNapaInfooffice@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Παραλιμνίου - Πρωταρά

Διεύθυνση: Πρωταρά 14,
Πρωταράς - Παραλίμνι, Αμμόχωστος

Ταχυδρομικός Κώδικας: 5296

Τηλέφωνο: +357 23 832 865

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
InfoOfficeProtaras@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Πάφου

Διεύθυνση: Αγοράς 8, Πάφος

Ταχυδρομικός Κώδικας: 8010

Τηλέφωνο: +357 26 932 841

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
InformationOfficePafos@visitcyprus.com

Γραφείο Πληροφοριών Πόλις

Διεύθυνση: Βασιλέως Στασίουκου Α΄ 2,
Πόλις Χρυσοχούς, Πάφος

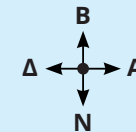
Ταχυδρομικός Κώδικας: 8820

Τηλέφωνο: +357 26 322 468

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο:
PolisInformation@visitcyprus.com

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

- 1 Μονή Παναγίας του Κύκκου
- 2 Μονή Παναγίας του Μαχαιρά
- 3 Μονή Αγίου Νεοφύτου
- 4 Μονή Τιμίου Σταυρού (Σταυροβούνι)
- 5 Μονή Αγίου Νικολάου των Γάτων
- 6 Μονή Παναγίας Χρυσορογιάτισσας (Χρυσορροιάτισσας)
- 7 Μονή των Ιερέων ή Αγία Μονή
- 8 Μονή Παναγίας Τροοδίτισσας
- 9 Μονή Αγίου Ηρακλειδίου
- 10 Μονή Αγίας Θέκλας
- 11 Μονή Παναγίας Αμασγούς
- 12 Μονή Παναγίας Χρυσοκουρδαλιώτισσας
- 13 Μονή Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου
- 14 Μονή Αγίου Ιωάννη Προδρόμου

— Η Περιοχή βόρεια από τη μαύρη γραμμή βρίσκεται υπό τουρκική κατοχή από το 1974

Παραγωγή

Κυπριακή Δημοκρατία -
Υφυπουργείο Τουρισμού
2019

Κείμενα

Δρ Ουρανία Περδίκη

Σχεδιασμός

Φίλιππος Βασιλειάδης

Φωτογραφίες

Αρχείο Υφυπουργείου Τουρισμού
Κυπριακής Δημοκρατίας
Δρ. Ουρανία Περδίκη
Bertolucci
Sílvio Augusto Rusmigo

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

www.visitcyprus.com